Onderzoekend Vermogen in de Praktijk

het bevorderen van onderzoekend vermogen en professionele identiteitsontwikkeling

"Het is niet het intellect, maar het hart dat in beweging zet"

Colleen Clinton Klaas-Jan Lammers

Hoeveel afwegingen heb je gisteren in de klas gemaakt?

Lesgeven in de klas is de meest veeleisende, subtiele, genuanceerde en beangstigende activiteit die onze soort ooit heeft uitgevonden. (...) De enige keer dat de geneeskunde de complexiteit van een gemiddelde dag voor een leraar benadert, is op de spoedeisende hulp tijdens een natuurramp" (Shulman in Bootsma, 2025, p.22-23).

"Artsen en psychologen hebben 1 cliënt per keer. Leraren hebben 30 cliënten per uur en hebben ook nog te maken met onderlinge interactie" (Bulterman, 2023, p.11).

Hoe ik reageerde in deze situatie voelde voor mij niet goed. <mark>In mijn visie omschrijf ik het belang van </mark> relatie en veiligheid, echter was ik er op dit moment niet van bewust dat ik hier niet aan voldeed.

Ik dacht op dat moment: "Hij maakt zich druk om iets kleins, waarom stelt hij zich zo aan?"

Maar door terug te kijken en mezelf vragen te stellen over de situatie, besef ik dat er meer aan de hand is.

De emmer van deze leerling was al vol door eerdere ervaringen. Hij kwam verdrietig naar school, wilde geen afscheid nemen van zijn moeder en mocht zijn speelgoed niet bij zich houden tijdens de kringactiviteit..

Hoewel ik als leerkracht enkel goede bedoelingen heb naar de leerling toe, kan ik ook een bron van stress zijn. Door deze ervaring ben ik kritisch gaan kijken naar mijn vermogen om onderzoekend te handelen, maar vooral ook naar mijn positie als leerkracht en hoe ik omga met de stress van kinderen.

Professioneel-persoonlijke kleuren:

- drijfveren
- normen
- visie

- ...

- eigenschappen
- sterke kanten
- valkuilen

Contextuele kleuren:

- behoeften van leerlingen
- wijk
- visie schoolteam
- authentieke, unieke kenmerken school
- maatschappelijke ontwikkelingen

Kennis benutten

Bronnen - literatuur en (ervarings)deskundigen - kiezen, informatie vergelijken en kennis benutten en toepassen in het handelen

Onderzoekende houding

Attitude: nieuwsgierig, kritisch en open

Onderzoekend Vermogen

Passende aanpak, methodes en instrumenten kiezen voor gegevensverzameling, en - analyse en inzichten hieruit toepassen in het handelen

Onderzoekend handelen

Bewustwording, inzichten en ontdekkingen (op)doen over jezelf als leraar (professionele identiteitsontwikkeling)

Zelfontwikkeling

Vrij naar: Thielen, Geldens, Stoep & Popeijus (2020)

Reacties van collega's in het team

"Wij zien dat ook 's ochtends. Het is voor sommige kinderen heel onrustig binnenkomen en het werkt door in de groep. Goed dat je daar naar gekeken hebt, ik ben wel benieuwd wat we meer of beter zouden kunnen doen, laten we het daar samen over hebben." Dit is gewoon een fantastisch voorbeeld om aan te geven hoe groot de invloed is van een taalachterstand op het gedrag. Dat geldt voor veel van onze leerlingen. En dat terwijl onze focus ligt op de leerlingen die nét binnenkomen, deze leerling is al 2 jaar hier op school. Je denkt hij draait wel redelijk mee en hij verstaat alles wel. Maar dat is dan toch een misvatting. Misschien moeten daar samen echt anders naar gaan kijken."

De voorbeelden van interventies die jij schetst kunnen leerlingen uit de bovenbouw ook echt helpen. Laten we [deze interventies] gaan uitproberen en uitwisselen hoe het werkt."

"Jij wil graag het kind zien, wat heeft het kind nodig. Je hebt het over een oplaadpunt voor de leerlingen, dat doet me denken aan Marcel van Herpen die heeft het over pedagogische oplaadpunten. Ik heb daar een **artikel** over gelezen,

Not Rocket Science

Praktische tip voor morgen: Noteer momenten waarop je werd geraakt, waarin je twijfelde... heb ik het goede gedaan? Bespreek een ervan met elkaar.

A-B-C-D-E-F-G-H	
Wat was er in de situatie A an de orde?	
Wat is hierin B elangrijk voor jou?	
Wat kun je hieruit C oncluderen?	
Waar wil je in je handelen mee D oorgaan?	
Welke E xpert of bron kun je hierover raadplegen?	
Waarover en aan wie zou je F eedback kunnen vragen?	
Wat zijn hier de G evolgen voor jouw handelen en/of ontwikkeling?	
Hoe verhoudt dat zich tot jouw professionele identiteit?	
Wie ben ik?	
Wat moet ik doen?	
Waarom doe ik dit?	

Enthoven, M. (2020). *Bedachtzaamheid na actie. Leraar willen zijn vanuit een krachtig collectief* (lectorale rede). Hogeschool Inholland

Enthoven, M. et al. (2022). *Visie op onderzoekend vermogen in het curriculum van de Pabo's van Hogeschool Inholland*. Hogeschool Inholland

Laurillard, D. (2012). *Teaching as a design science: Building pedagogical patterns for leaning and technology.* New York. Routled

Munneke, L. (2024). Moedige ruimte maken, onderzoekend vermogen als essentiële competentie in werken aan complexe opgaven. Utrecht: Openbare les.

Munneke, L., Katwijk, L. van, Rozendaal, J.S. (2023). *Onderzoekend vermogen ontwikkelen tijdens je lerarenopleiding.* Meppel: Boom Uitgevers.

Schön, D. (1983). The reflective practitioner. London: Temple Smith.

Thielen, Y., Geldens, J., Stoep, J., Popeijus, H. (2020). Onderzoekend vermogen ontrafeld. *Basisschoolmanagement, 34, 2, (2020), pp. 14-17*

nholland hogeschool